

М-р Златко ЖОГЛЕВ

ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ ЗА СОЦИОДЕМОГРАФСКАТА СТРУКТУРА И ЗА СОЦИОЕКОНОМСКИОТ СТАТУС НА СОЦИОЛОЗИТЕ ОД ОПШТИНАТА БИТОЛА

Апстракт

Во Република Македонија не се вршени многу истражувања за статусот на социолозите. Што е уште полошо не постои прецизна социодемографска и социоекономска карта на социолозите од Републиката со која на систематски начин би биле собрани прецизни податоци кои периодично (на пример полугодишно или годишно би се ажурирале).

Во овој труд се презентирани резултати од едно такво истражување на локално ниво, коешто треба да помогне за добивање попрецизни податоци за социолозите во општина Битола и за нивниот реален социјален статус. Освен дескрипцијата на некои основни социодемографски и социоекономски белези, во трудот е направен обид да се анализира и поврзаноста меѓу времето на чекање за работа, вработеноста според струката (како социолог) и степенот на образование кој се признава / плаќа, од една страна, со атрибутот "(не)задоволство во статусот во организацијата каде се работи", од друга страна.

Вовед

Во овој труд предмет на истражување се основните социодемографски карактеристики и социоекономскиот статус на социолозите во општината Битола. Освен тоа направен е обид да се испитаат ставовите на вработените социолози од Битола, во врска со (не)задоволството од нивниот статус во организацијата во која работат. При тоа се вкрстени некои социодемографски и социоекономски параметри со атрибутот "(не)задоволство од статусот во организацијата каде се работи".

Обработката на податоците поврзани со анализата на поединечните хипотези е направена со статистичката програма КВАТРО ПРО. За тоа многу ми помогна инг. Николовски Николче од Битола и во овој контекст ја користам можноста да му се заблагодарам.

Ова истражување имаше две основни научни цели и тоа: прво, да направи научна дескрипција за социодемографската и социоекономската структура на социолозите од општината Битола и второ, да се провери дали постои поврзаност меѓу одделните социоекономски параметри и атрибутот "(не)задоволството од статусот" во организацијата каде се вработени социолозите.

Освен овие научни цели, ова истражување има и одредени општествени цели. Основната општествена цел е врз основа на добиените податоци од ова истражување да се преземат одредени активности со цел да се надминат некои проблеми кои се присутни во секојдневниот живот и во работата на социолозите. Во оваа смисла, пред сè, вниманието треба да се насочи кон дејствување преку професионалните организации (Здружението на социолозите на Република Македонија) за подобрување на професионалниот авторитет и подигнување на рејтингот на социолозите на повисоко ниво во целата Република.

Исто така ова истражување има за цел да послужи како изведување на други слични истражувања. Така, на пример, ќе биде доста полезно да се направи еден прашалник (или неколку) унифициран на ниво на Република Македонија со кој ќе се проучат состојбата и промените во социодемографска и социоекономска смисла и во однос на статусот на социолозите.

Методолошки пристап

1. Во ова истражување е извршено анкетирање на сите социолози во општината Битола до крајот на 1992 год. и од тој аспект во методолошка смисла ова е истражување со целосен опфат на постојната популација на дипломирани социолози во општината Битола.

Освен прашалникот како извори на податоци кои ќе се презентираат во овој труд, се и разговорите што ги водеше авторот со испитаниците во форма на нестандардизирано интервју, со што многу од добиените податоци беше можно подобро да се разберат и да се толкуваат посеопфатно. Од друга страна, разговорите кои беа водени со испитаниците беа корисни и во хевристичка смисла, зашто укажаа во која насока би можеле да се одвиваат идните истражувања поврзани со оваа проблематика.

2. Прашалникот што беше употребен при анкетирањето содржи вкупно 15 прашања кои опфатија: прашања поврзани со личните белези на испитаниците, потоа податоци поврзани со местото и времетраењето на студирањето, просечната оценка на

студии, времето на чекање за вработување, како и прашања поврзани со статусот на испитаниците во организациите во кои работат. Во понатамошниот текст може да се сретне некаде изразот "работна организација". Во овој контекст потребно е да се истакне дека тој израз се сфаќа во социолошка смисла како организација каде што работат испитаниците, а не се идентификува истиот со "работна организација" во смисла на поранешните определби во ЗЗТ и во другите позитивни законски прописи во минатото.

Анкетирањето беше изведено во периодот од октомври до декември 1992 г. лично од страна на авторот, при што испитаниците во најголема мерка сами ги пополнуваа прашалниците. Некаде авторот ги пополнуваше прашалниците лично во присуство на испитаниците, за да би се избегнале одредени недоразбирања.

3. При анализата на податоците во ова истражување применети се два вида статистички постапки. Прво, беа применети постапки кои се однесуваат на различните карактеристики на дистрибуциите фреквенции (аритметичка средина и стандардна девијација). Второ, за анализирање и утврдување на поврзаноста помеѓу две варијабли на (зависната – задоволството од статусот во работната организација и независните варијабли: времетраењето на студирање, просечна оценка на студии, времето на чекање за вработување, вработеноста како социолог, степенот на образование што се признава во организацијата каде што се вработени испитаниците), применети се тестирањето на хипотези со помош на Хи – квадрат и коефициентот на контингенција, а во табелите 2 x 2 пресметуван е Фи-коефициент.

Хипотетичка рамка

Во ова истражување е поставена една генерална хипотеза: "Постои меѓусебна поврзаност на одредени социодемографски и социоекономски белези карактеристични за социолозите од општината Битола со нивното (не)задоволство од статусот во организациите каде што се вработени".

Поврзано со оваа општа хипотеза е поставена и една посебна хипотеза, којашто со ова истражување треба да се провери. Тоа е следната хипотеза: "Постои поврзаност меѓу времето на чекање за работа, вработеноста според структурата и степенот на образование кое се признава (плаќа), од една страна и (не)задоволството од статусот во организацијата каде социолозите се вработени".

Во ова истражување се поставени и неколку поединечни хипотези.

Прво, "постои поврзаност меѓу *ВРЕМЕТО НА ЧЕКАЊЕ ЗА РАБОТА* и (не)задоволството од статусот, изразена на тој начин што оние кои подолго чекале за работа се помалку задоволни од својата позиција во организацијата каде што работат".

Второ, "постои поврзаност меѓу *ВРАБОТЕНОСТА СПОРЕД СТРУКАТА* (како социолог) и (не)задоволството од статусот, изразена на тој начин што оние кои се вработени според струката се задоволни од својот статус во организацијата".

Трето, "постои поврзаност помеѓу *СТЕПЕНОТ НА ОБРАЗОВАНИЕ КОЕ СЕ ПРИЗНАВА (ПЛАЌА)* во организацијата и задоволството од професионалниот статус во истата, која се манифестира на тој начин што оние на кои им се признава (плаќа) повисоко образование се позадоволни од својот статус во однос на другите свои колеги".

1. Основни карактеристики на социодемографската структура и социоекономскиот статус на социолозите од општината Битола

1.- Податоците што беа обработувани во врска со возраста на социолозите од општината Битола, беа групирани во четири групи и тоа: до 30 години, од 31 до 40 години и преку 40 години. Најголемиот дел од испитаниците според својата возраст припаѓаат на групата од 31 до 40 години. Во групите до 30 години и преку 40 години беше регистриран по еден испитаник. Затоа групата од 31 до 40 години беше поделена на две подгрупи: од 31 до 35 години и од 36 до 40 години. Така поделени 9 испитаници припаѓаат на групата до 35 год. а 5 испитаници на групата од 36 до 40 год. Просечната старост на социолозите од општината Битола изнесува 34,1 година.

2.- Дистрибуцијата на испитаниците според полот се покажа многу изедначена, скоро идентична. Имено, од вкупно 15 социолози во општина Битола 8 се од женски пол, а 7 од машки пол.

3.- Според местото на раѓање интересно е дека има двојно повеќе социолози кои живеат во општината Битола и се родени во град (10), во однос на оние кои се родени на село (5). Притоа овде треба да се истакне дека од оние кои се родени на село само двајца потекнуваат од село од општината Битола, а другите се од општини вон Битола. Од испитаниците од градско потекло дури 7 се родени во Битола, а само 3 во некој друг град.

4.- Дистрибуцијата според годините на студирање на испитаниците се покажа како нормална. Во однос на овој параметар испитаниците беа групирани во три групи и тоа: оние кои студирале

до 4 години, од 5-6 години и преку 6 години. Од сите испитаници само тројца испитаници студиите ги завршиле точно навреме за 4 години, а исто толку студирале повеќе од 6 години. Најголем дел од социолозите (9) се дистрибуирани во групата која студирала 5-6 години. Така просечното време на студирање на испитаните социолози од општината Битола изнесува (5,93 години).

5.- Дистрибуираноста на испитаниците според просечната оценка на студии се покажа како многу рамномерна (фактички идентична во однос на бројот на испитаници по одделни групи). Имено, точно по 5 социолози беа дистрибуирани во следните 3 групи според просечната оценка на студии: од 6.00-7.00; 7.01-8.00 и од 8.01 до 10.00. Просечната оценка на студии на дипломираните социолози од општината Битола е 7,53.

6.- Бројот на дипломираните социолози кои се вработени на неопределено работно време, во однос на вкупниот број на социолози во општината Битола е многу висок. Имено, од вкупно 15 социолози дури 13 се вработени на неопределено работно време, а 2 се евидентирани како невработени (до крајот на 1993 г.).

7.- Посебно е интересна дистрибуцијата на испитаниците според времето на чекање за вработување. Имено, беа формирани три групи според времето на чекање за вработување, во кои беа дистрибуирани социолозите од општина Битола. Притоа е извршена анализа на два начина: прво, за сите социолози – вработени и невработени и второ, само за вработените социолози. Просечното време на чекање за работа за сите социолози (вработени и невработени) изнесува 1,8 години. Но, тој просек е уште помал ако се одделат двата социолози кои се уште невработени (а едниот од нив е невработен цели 7 години) и тогаш просекот на чекање за работа е само 1,3 години. Навистина, може да се претпостави дека ретко може да се најде ваква поволна структура во однос на вработувањето на неопределено време кај другите социолози од Република Македонија, а веројатно и кај кадри од други профили.

8.- Анализираниите податоци за вработеноста на социолозите од општината Битола според структурата покажуваат дека 9 од нив се вработени како социолози, а 4 се вработени на други работни места. Од оние кои се вработени како социолози, 6 се вработени како професори по социологија, од кои 5 во средното образование и 1 во вишото образование. Од останатите тројца, еден социолог е вработен во стопанството, а двајца во други институции како социолози.

Од оние кои не се вработени како социолози 1 е вработен како кадровски референт, 1 како одговорен за компјутери, 1 како финансиски раководител и 1 е вработен во приватно претпријатие.

9.- Во однос на признавање (плаќање) на одреден вид/степен на образование постојат разлики во однос на тоа дали некој е вработен како социолог или не. Од оние кои се вработени како социолози дури на десет им се признава високо образование, на по еден испитаник им се признава средно, вишо и постдипломско образование.

Кај оние испитаници кои не се вработени како социолози на по еден им се признава средно и вишо, а на двајца им се признава високо образование. Но, според разговорите со испитаниците (освен со оние кои се вработени како професори по социологија) и покрај тоа што на повеќето формално им се признава високо образование, фактички тие со примањата се доста девалвирани (така што според нивните искажувања, повеќето од нив земаат плати на ниво на КВ, ВКВ работници, или во најдобар случај како оние со вишо образование).

10.- Во однос на (не)задоволството од статусот во работната организација, со анализа на податоците се покажа дека постои значајна поврзаност меѓу тој параметар и вработеноста на испитаниците соодветно на структурата. Имено, од вкупно 13 вработени социолози, 9 изјавија дека се задоволни од својот статус во работната организација, а 4 дека не се.

Со анализа на податоците се покажа дека 4 незадоволни се точно оние кои не се вработени на структурата (како социолози). Но, од разговорите со испитаниците се покажа дека оние кои заокружиле дека се задоволни, тоа го направиле во релативна смисла, водејќи притоа сметка за целокупната општествена ситуација. Ова може да се земе и како слабост на прашалникот, затоа што не беше направено пробно истражување со кое ќе можеше оваа и некои други слабости да се отстранат. Но, од друга страна, тоа може да биде и поттик за попродуктивно истражување во кое ќе се мерат ставовите на испитаниците во врска со степенот на нивното (не)задоволство од работата. На пример, во некое идно истражување тоа би можело да се направи со помош на скала за мерење на ставови од Ликертот тип.

За оние кои одговориле дека не се задоволни од статусот што го имаат во организацијата во прашалникот беше дадена можност да одговорат уште на едно дополнително прашање во кое беа дадени четири опции:

а) имам мала плата (=2); б) не работам на соодветно работно место(=3); в) не сум професионално почитуван (=3) и г) друго (што)=2. Во опцијата под г) беа регистрирани два одговора: 1. немам доволен обем на работа и 2. нема разбирање за оваа струка.